

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การพัฒนาระบบกระจายยาของโรงพยาบาลอำเภอ
เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอสรรพยา
จังหวัดชัยนาท

ผู้เขียน

นางสาวกัญญา นฤบุญญฤทธิ์

ปริญญา

เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเภสัชกรรม)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.ภญ. รัตนาภรณ์ อาวิพันธ์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้วิธีวิทยาวิจัยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในการพัฒนาระบบกระจายยา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท กลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรผู้รับผิดชอบงานบริหารเวชภัณฑ์จากโรงพยาบาลอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เลือกรูปแบบเจาะจง จำนวน 16 คน ระยะเวลาในการดำเนินงาน 6 เดือน การดำเนินงานมี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวินิจฉัยปัญหา 2) วางแผนปฏิบัติการ 3) ลงมือปฏิบัติการ 4) ประเมินผลการปฏิบัติ และ 5) กำหนดการเรียนรู้ ข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ สันทนา กลุ่ม และจากเอกสารหลักฐาน ข้อมูลเชิงปริมาณเก็บรวบรวมจากเอกสารด้านบริหารเวชภัณฑ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ใช้สถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง

การดำเนินงานเริ่มต้นจากการสร้างความคุ้นเคย การทำความเข้าใจถึงปัญหาที่มีร่วมกัน แล้วจึงร่วมกันวางแผน การดำเนินกิจกรรม การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการร่วมรับฟังผล จนถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลจากการสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคลากรที่ดูแลงานบริหารเวชภัณฑ์ ถึงปัญหาที่พบจากระบบกระจายยาแบบเดิม แล้วนำข้อมูลเสนอในการสนทนากลุ่ม พบว่าปัญหาสำคัญของระบบกระจายยาที่บุคลากรผู้รับผิดชอบงานประสปร่วมกันคือ ไม่มีมาตรฐานในการควบคุมคลังยา การรายงานการใช้ยาไม่สม่ำเสมอ การจัดหายาไม่เพียงพอ การจัดเก็บยาไม่เหมาะสม การเบิกยาจากคลังไปยังจุดบริการที่ไม่สอดคล้องกับการใช้ยา และปัญหาเรื่องพาหนะในการขนถ่าย

ยา ตามลำดับ จากนั้นใช้การสนทนากลุ่มพิจารณาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา และนำแนวทางมาวางแผนพัฒนาระบบกระจายยาแบบใหม่ โดยแบ่งการกระจายยาเป็น 2 ระบบ คือ ระบบกระจายยาโรคเรื้อรัง และ ระบบกระจายยาโรคทั่วไป เนื่องจากมีลักษณะการใช้ยาและ การเบิกใช้ที่แตกต่างกัน

หลังจากได้นำแนวทางดังกล่าวไปลงมือปฏิบัติพบว่า โรงพยาบาลสรรพยาสามารถ จัดหายาได้เพียงพอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลส่วนใหญ่สามารถส่งใบเบิกยาและมารับยาได้ ในวันเวลาที่กำหนด และไม่พบรายงานการเบิกยาคงเหลือเกิน เมื่อประเมินผลด้วยตัวชี้วัด ประสิทธิภาพในการบริหารเวชภัณฑ์ พบว่าอัตราคงคลังยามีแนวโน้มลดลง โดยมีมูลค่ายาสำรอง น้อยกว่า 3 เดือน จำนวนรายการยาขาดลดลง ความคลาดเคลื่อนของจำนวนคงคลังยาเมื่อเทียบกับ บัญชีควบคุมคงคลังขาดลง พบยาหมดอายุลดลง และไม่พบยาเสื่อมสภาพ เมื่อประเมินผลด้วยเกณฑ์ ตรวจสอบงานบริหารเวชภัณฑ์ของเครือข่าย พบว่าการสำรองยาในคลังลดลงทุกแห่งจนผ่านเกณฑ์ มีมูลค่าการเบิกยาสอดคล้องกับมูลค่าการใช้ยา อัตราการหมุนเวียนยาสูงขึ้นจึงไม่พบยาเสื่อมสภาพ และจำนวนยาหมดอายุในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลดลง ในส่วนของคลังยานั้น พบว่า ระบบการจัดเรียงยาในคลังยาเป็นระเบียบมากขึ้น เนื่องจากการสำรองยาขาดลงทำให้มีพื้นที่มากขึ้น ในการวางยา แต่ในบางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ยังคงพบรายงานยาขาดโดยเฉพาะยา รักษาโรคเรื้อรัง การลงข้อมูลในบัญชีควบคุมคงคลังยาที่ยังไม่เป็นปัจจุบัน และยังไม่มียระบบการ มอบหมายงานให้กับผู้รับผิดชอบงานบริหารเวชภัณฑ์ที่ชัดเจน

นอกจากนั้นผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า บุคลากรมีความร่วมมือในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นใน แต่ละขั้นตอนของกรวิจัย แสดงให้เห็นว่าการใช้วิธีวิทยาวิจัยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ทำให้บุคลากร ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีโอกาสทบทวนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกระจายยา โดยใช้ข้อมูลร่วมกัน อย่างตรงไปตรงมา ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ นำมาซึ่ง แผนการกระจายยาแบบใหม่ตามแนวทางที่ได้มาจากความคิดเห็นร่วมกัน อีกทั้งการได้รับทราบ ผลการประเมิน และพิจารณาผลสำเร็จของการดำเนินการ เกิดเป็นทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน ขระดับการมีส่วนร่วมมาเป็นหุ้นส่วนหรือภาคีในการให้ข้อมูล ปรีกษาหารือ ร่วมคิด ร่วมทำและ สร้างนันทานุมัติของการทำงาน กระบวนการทั้งหมดส่งผลให้เกิดการทำงานเป็นทีม และมีการ จัดการบริหารเวชภัณฑ์อย่างเป็นระบบในระดับอำเภอ

Thesis Title	Drug Distribution System Development of District Hospital to Increase Effectiveness of Inventory Management of Sub-District Health Promotion Hospitals, Sapphaya District, Chainat Province
Author	Miss Pinyada Naruebunyarid
Degree	Master of Pharmacy (Pharmacy Management)
Thesis Advisor	Asst. Prof. Dr. Ratanaporn Awiphan

ABSTRACT

The study aimed to use action research method to improve the drug distribution system and inventory management of sub-district health promotion hospitals at Sapphaya District, Chainat Province. Study participants were 16 personnel responsible for inventory management from district hospital, district public health office and its sub-district health promotion hospitals. They were recruited by using purposive sampling. The overall project took six months. The action research operation consists of 5 steps: 1) problem diagnosing 2) action planning 3) action taking 4) program evaluating and 5) specifying learning outcomes. Qualitative data were collected by interviews, observing, focus group discussion and using inventory management documents. Quantitative data were collected by using inventory management documents. Content analysis, descriptive statistics and inferential statistics were employed for data analysis.

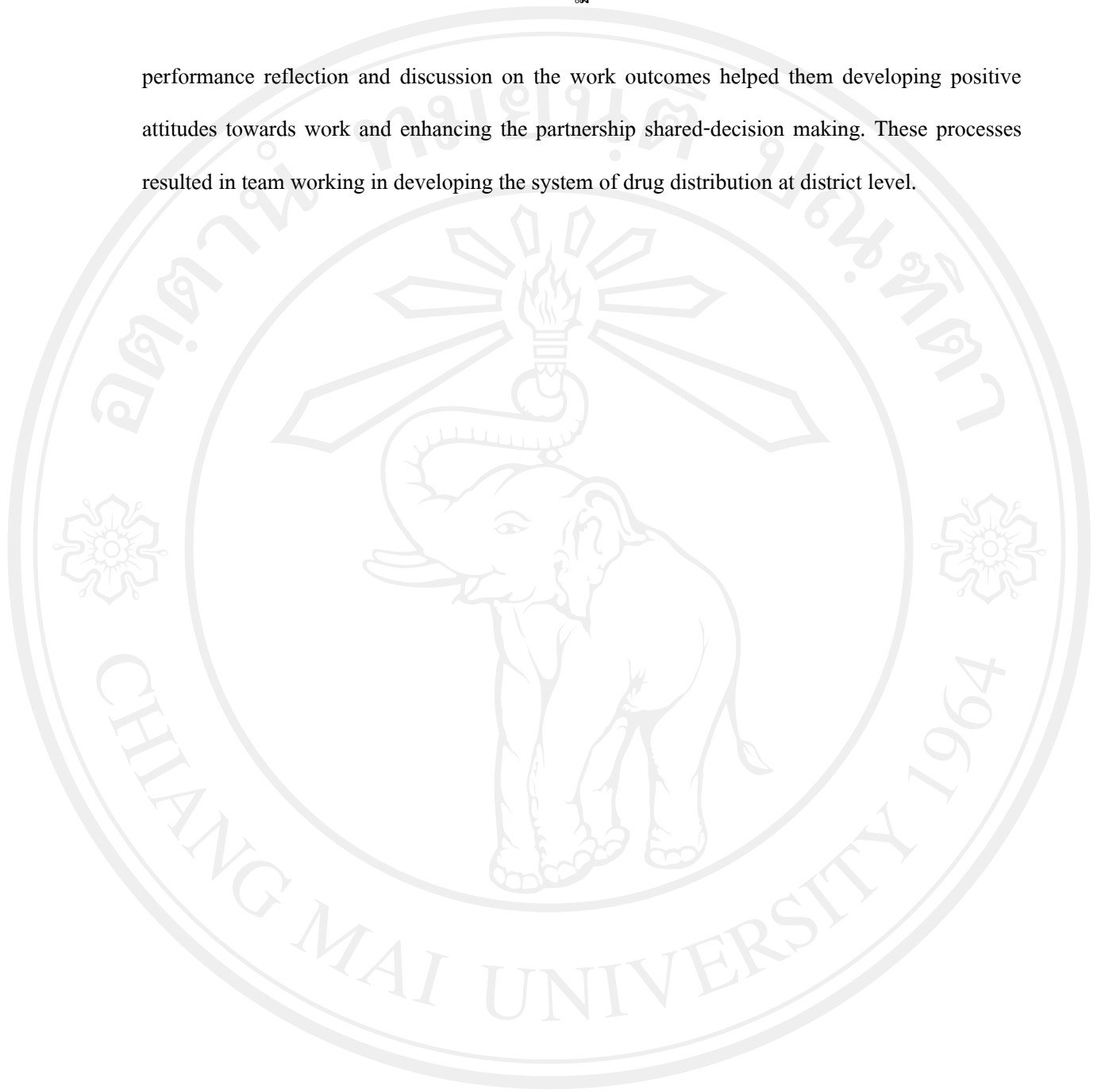
The operational process started from getting the team knowing each other and developing mutual understanding of the problems. The team planned the program activities then implemented the program. They shared findings, gave feedbacks and exchanged their learning outcomes. The results of survey and in-depth interviews with individual participants, responsible for inventory management, about problem occurring with previous drug distribution system, were used as inputs for focus group discussion. The major problems associated with the previous drug

distribution system were having no standard practice for medicine stock control, infrequent reporting on drug use, insufficient supply of medicines, having improper storage of drugs, having inconsistent amount of medicine at the point of service and lacking of appropriate vehicles to transport drugs to the sub-district health promotion hospitals, respectively. The group suggested two new models for Sapphaya's drug distribution systems; the system for medicines used for general diseases and for chronic diseases, since the medicines for the two disease groups were used differently.

After implementing the new systems, Sapphaya Hospital could supply medicines for its sub-district health promotion hospitals, adequately. The sub-district health promotion hospitals submitted their medicine requisitions and received the requested medicine in time. There was no reports of emergency request drug disburse. The four indicators of the inventory management were improved. Specifically, they were decrease of drug inventory rate to less than three months, reduction in out of stock items, reduction of the discrepancy in the number of drug within inventory compared with the stock card and undetectable expired drug. Evaluated by the inventory management forms of the Sapphaya network, the results revealed that all sub-district health promotion hospitals had passed the criterion. The amount of drug reimbursement was consistent with the amount of requirement. The medicine turnover rates were increased resulting in decreasing problems of drug supplies. The inventory system was well organized because the new system helped reserve more stock space. In some sub-district health promotion hospitals, they were found to have a shortage of medicines for chronic diseases treatment, to have outdate of inventory control stock card, and to have no assigned personnel responsible for inventory control.

In addition, the researchers observed that participants gave a better collaboration in every steps of the research process. It has been shown that the use of action research method gave all relevant personnel an opportunity to review their working process on drug distribution system by openly sharing their information. They worked together to develop their own solution which fit to the area context. They came up with a new drug distribution model. Additionally, the work

performance reflection and discussion on the work outcomes helped them developing positive attitudes towards work and enhancing the partnership shared-decision making. These processes resulted in team working in developing the system of drug distribution at district level.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved